

En hædersmand

Af PER SUNESEN, Jyllinge

Denne beretning har snedker Per Sanesen fået fortalt af sin far, afdøde lærer Chr. Sunesen, Arup. Den handler om Per Sunesens oldefar, Niels Chnstensen, der i 60 år drev smedeforretning i Frøstrup. Han var en arbejdsom mand, retlinet tillige, der svang hammeren, indtil han som næsten 86-årig for første gang måtte forlade et stykke arbejde halvfærdigt. Den gamle Frøstrup-smed døde i 1933.

Den gamle smed lå på sit dødsleje. Det var der vist ingen, som tvivlede om. Han troede det også selv og indrettede sig derefter. En dag var han kommet ind fra smedjen og var gået til sengs i den tro, at det var et ildebefindende. Hammeren lå på ambolten, og i en bøtte ved siden af stod flere genstande, som han i dagens løb havde forfærdiget, et stykke arbejde lå ved siden af hammeren halvfærdigt. Men det skulle nok blive gjort færdigt. Således tænkte smeden i begyndelsen, men han havde slået det sidste hammerslag, og det blev han som sagt selv klar over lige straks.

Han var nu omtrent 86 år og havde aldrig været alvorligt syg, før han gik hen og fik ischias, da var han ca. 75 år. Denne sygdom kostede ham et længere sygeleje, dog kom han så nogenlunde over denne ubehagelighed, men han måtte fra denne tid altid være varsom med det ben, der havde været angrebet. Hvordan han havde fået denne sygdom, forstod han ikke rigtig. Men han havde i mange år rejst rundt til alle store markeder i hele amtet. På disse markeder opslog han sin "kræmmerbod" og solgte hjemmelavede arbejder, og det var ofte pæne ting, han havde med sig. Der var bismervægte, bordknive, hamre, økser og alle slags beslag. Når smeden efter en sådan dag vendte hjem, havde han ofte en god fortjeneste, men den tiltagende gigt, der endte med ischias og nervegigt, var nok også noget, der blev bragt hjem fra disse ture. Hvorfor han egentlig tog ud til markederne? Det var i begyndelsen ikke blot for lyst, det var heller ikke fordi, han mente, at der lå nogen guldgrube og ventede på en ejermand.

Nej, årsagen til denne tradition var mere tragisk. Der var kommet smitsom sygdom til smedens hjem, og folk turde ikke komme i smedjen, selv da smitten var forbi. Smeden så, at det var hans eksistens, det drejede sig om, og han tog en resolut beslutning. Kunne han ikke sælge noget derhjemme, så måtte han prøve på anden måde. Ville kunderne ikke komme til ham, så ville han komme til dem, og så var det, han bestemte sig for at rejse ud til markederne, og forretningen gik så godt, at han ikke holdt op, da kunderne efterhånden kom til ham i hans hjem igen.

Lige fra sin ungdom havde han været usandsynligt præcis. Folk vidste om morgenen nøjagtig, hvor mange klokken var, når de hørte smedens hammerslag, eller de så røgen fra hans esse stige til vejrs. Og når han om aftenen lukkede sin smededør, sagde folk: "Nu er klokken otte". Efter fyraften læste smeden en time, og på slaget ni gik han i seng. Skulle han en aften være længere oppe, bekom det ham ilde. Hans arbejdsdag var lang - fra tolv til fjorten timer. Da han blev omkring de firs, måtte han dog nøjes med lidt mindre. Det hændte jævnligt, at folk sagde til ham, at han nu godt kunne være bekendt at nyde resten af sine dage i fred og ro og så lade håndværket fare. På

sådanne forslag svarede smeden altid, at det var ethvert menneskes pligt at tjene sit brød, så længe kræfterne tillod det.

Den gamle smed havde først lært at cykle, da han var over 60 år gammel. Han så da allerede ud som en gammel mand med langt, hvidt hår og stort fuldskæg. Hørelsen var heller ikke for god, så det voldte undertiden lidt vanskeligheder, når der var biler i farvandet. Det har sikkert knebet lidt med styringen i begyndelse, for en gang tog cyklen magten fra ham, og han drejede brat til venstre side og ned i grøften. Hvordan det egentlig var gået til, kunne smeden ikke rigtig gøre rede for, men til alt uheld sad der to ældre koner og hvilede sig på grøftekantene, og cyklen ville ned imellem dem. Kanske havde han set bemeldte koner og tænkt, at nu gjaldt det om at holde tungen lige i munden, og så er det jo altid sådan, som Jeppe sagde: "Benene vil en vej, men rygstykkerne en anden".

Smed Niels Christensen i sin smedie. I baggrunden hans hustru Ane Christensen.

Konerne skældte ham frygteligt ud og kaldte ham "et fuldt svin", hvad de nok kunne have nogen grund til. Det var dog så sandelig langt fra, at smeden var fuld, han var nemlig en af de mest ivrige afholdsfolk, der har levet i Thy, og han oprettede i sit sogn den første afholdsforening, hvis formand han var i mange år. Cykelsporten lagde smeden på hylden, da han var 83 år. Da turde han ikke længere sætte sig på cyklen, da der kunne komme sådan "en nær svimmelhed" over ham uden varsel. At smeden aldrig lod sig opholde er en given sag. Kom nogen ind i smedjen og søgte at opholde ham med snak, kunne han godt finde på at rive et stykke glødende jern fra essen og svinge det hen på ambolten, så gnisterne røg ud i de yderste kroge. De fleste trak sig gerne tilbage, men hvis denne metode ikke gjorde sin virkning, havde smeden et andet middel, som var ufejlbarligt. Han kunne så pludseligt komme i tanke om, at nu skulle han have nogle af de smedede genstande tjæret, og når han så jog det halvglødende jern i en spand med kultjære, blev der i smedjen en sådan røg, at uvedkommende flygtede ud. Denne kur kunne ingen stå imod, smeden derimod var vant til det. For øvrigt er der jo et ord som siger, at det der kan kurere en smed, kan slå en skrædder ihjel. Smeden kunne ikke fordrage, at noget gik til spilde. Derfor kunne han (skønt han ofte blev til spot for det) ikke lade være med at

Smeden selv talte om sin død: ”Vorherre har lovet os en ko, sagde han, men han har ikke lovet os, at han selv vil komme med den”. Det var smedens religion. Vil menneskene have del i de goder, som Gud har tiltænkt dem, må de selv gøre et arbejde. ”Når jeg er død, sagde han, så skal der jo holdes auktion over huset og smedjen med alle dens redskaber, men sørg så for, at der i bekendtgørelsen bliver fremhævet det, som har nogen værdi, f.eks.: Ved auktionen den og den dato sælges bl.a. 10 stk. 100 punds vægte”. Salget af huset havde han omtrent bestemt inden sin død, ja, han havde endog bestemt, hvor hans kiste skulle købes. De var ikke lige

dyre ved en hvilken som helst snedker. Han havde forordnet en så simpel begravelse som muligt. Han havde levet et beskedent liv, og han ønskede en beskeden begravelse.

Alligevel var der et meget stort følge, da han blev begravet - op mod 200 mennesker, for der var sikkert mange, som følte, at de havde noget at takke smeden for. Han var en retlinet mand i al sin færd, og hans minde fortjener at leve på den egn, hvor han i 60 år drev sit håndværk. Smeden sov stille og roligt ind den 9. februar 1933, 85 år gammel. Hans hustru, Ane Christensen, døde 3 måneder senere den 13. maj 1933, 84 år gammel.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og V. Hanherred 1981, side 9-15).